

Ба Шурои диссертациони 6D.KOA-079-и
назди Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва
ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон
(734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 33)

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Раҷабализода Самандар Раҷабали
дар мавзӯи «Нақши иттиҳодияҳои хонандагон ва донишҷӯён дар
раванди татбиқи сиёсати ҷавонон: ҳолат ва дурнамо» барои дарёфти
дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.02 –
«Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ»

Мутобиқати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи
ихтисоси илмӣ, ки аз рӯйи онҳо диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод
шудааст. Таҳқиқоти диссертациони Раҷабализода Самандар Раҷабали
дар мавзӯи «Нақши иттиҳодияҳои хонандагон ва донишҷӯён дар раванди
татбиқи сиёсати ҷавонон: ҳолат ва дурнамо», ки барои дарёфти дараҷаи
илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси илмӣ 23.00.02 –
«Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ» пешниҳод гардидааст, дар
илми сиёсатшиносии ватанӣ таҳқиқоти тозаи илмӣ ба шумор рафта, ба
самти ихтисоси интиҳобнамудаи доктараби дараҷаи илмӣ мувофиқат
менамояд. Муаллифи диссертатсия дар асоси меъёрҳои таҳқиқоти илмӣ
ҳамчун таҳлилгари мустақил масъалаҳои асосии шаклгирии
иттиҳодияҳои ҷамъиятиро дар мисоли иттиҳодияҳои хонандагон ва
донишҷӯён, мақом ва нақши онҳоро дар самти татбиқи сиёсати давлатии
ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ошкор намудани ҳолат
ва дурнамои фаъолияти онҳо таҳлил ва мавриди баррасӣ қарор додааст.
Далели дигари бартарияти кори таҳқиқотии муаллиф дар он аст, ки ӯ
тавонистааст дар таҳияи услубҳои таҳқиқоти илмӣ ва интиҳоби
методологияи таҳлилӣ муваффақ гардад ва масъулияти таҳлили мазмунӣ,
ташаққули равишҳои илмӣ назариявӣ ва пешниҳоди хулосаҳои амалиро

низ ба таври мантиқӣ дуруст пешниҳод намояд. Ҳолати зикргардида махсусан, аз муҳтавои қор маълум мегардад.

Мубрамии мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ. Шароити муосири татбиқи мақсадҳо, ҳадафҳо ва самти сиёсати давлатӣ дар бахшҳои мухталиф мавҷудияти ниҳодҳои гуногунро талаб мекунад. Дар баробари ин ниҳодҳои соҳавие мавҷуданд, ки дар ҳамбастагӣ бо давлат, мақомоти давлатӣ, стратегияҳо ва раванди ҳадафмандонаю самаранок амалӣ шудани сиёсати давлатиро ҳампаймонӣ мекунанд. Ин навъ ниҳодҳоро ба сифати унсурони институтсионалии ҷомеаи шаҳрвандӣ муаррифӣ кардан мумкин аст, ки барои таҳкими бештари самтҳои сиёсати давлатӣ талош ва фаъолияти пурсамарро пеш мебаранд.

Тоҷикистон, ки давлатӣ демократӣ аст ва ҳаёти ҷамъиятӣ дар асоси равияҳои гуногуни сиёсӣ мафкуравӣ ташаккул ва инкишоф меёбад, мавҷудияти ниҳодҳои гуногуни ҷамъиятиро ҳамчун шартҳои асосии рушди давлат ва ҷомеаи демократӣ дар доираи қонун қарор додааст. Яке аз ин навъ иттиҳодия ва ташкилотҳое, ки дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамбастагиро дар самти татбиқи сиёсати давлатии ҷавонон ҳадафи худ қарор додааст, иттиҳодияҳои хонандагон ва донишҷӯён мебошад. Онҳо ба сифати иттиҳодияҳои ҷавонон баромад намуда, яке аз шаклҳои паҳнгардидаи иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ арзёбӣ гардидаанд, дар аксарияти кишварҳои демократӣ қисми муҳими таркиботи институтсионалии ҷомеаи шаҳрвандӣ ба ҳисоб мераванд ва як навъ нақши миёнаравро байни мақомоти ҳокимияти давлатӣ ва ҷавонон иҷро менамоянд. Дар баробари ин, иттиҳодияҳо дар таҳия ва раванди татбиқи пешони инкишофи сиёсати давлатии ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ба таври самаранок шакл додани он, дар раванди татбиқи самтҳои тарбияи ватандӯстии ҷавонон баррасӣ ва омӯзиши нақши иттиҳодияҳои хонандагон ва ҷавонон муҳим шуморида мешаванд.

Ҷанбаи муҳими масъалаи баррасишавандаро таваҷҷуҳи давлату Ҳукумати Тоҷикистон ба нақши ҷавонон дар бунёди давлати тавоно ва

татбиқи ҳадафҳои стратегии рушди сиёсии Тоҷикистон ташкил медиҳад. Дар алоқамандӣ бо ин Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми худ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон чунин қайд намудааст: «Мақсади сиёсати давлатӣ дар самти қонун ҳамоҳангӣ дар тарбияи кадрҳо ва мутахассисони насли нави дорони ҷаҳонбинии васеъ ва сифатҳои ватандӯстӣ мебошад. Яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати давлатии ҳамоҳангӣ тарбияи дурусти насли наврас мувофиқи талаботи замона мебошад».

Марҳалаи соҳибистиклолии Ҷумҳурии Тоҷикистон воқеияти раднопазир мебошад, ки дар бунёд ва рушди давлати демократӣ нақш ва мақоми ҳамоҳангӣ бузург аст. Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон дар мулоқот бо ҳамоҳангони кишвар 21-уми майи соли 2021 нисбат ба ин масъала чунин қайд намудааст: «Мо ҳамоҳангро неруи созандаву бунёдкор ва пешбарандаи ҷомеаи навини кишварамон ва ояндаи халқамон эълон кардем ва дар ҳалли ҳамаи масъалаҳои ҳаёти ҷомеа ва давлат то имрӯз ба онҳо така мекунем». Бо ҳамин асос, ҳамоҳанг ва нақши ташкилотҳои иттиҳодиявии онҳо барои бунёди давлати устуру тавоноии Тоҷикистон аҳамияти муҳиму аввалиндараҷаи таҳқиқи илмӣ ва таҷрибаи амалӣ дорад.

Дараҷаи наwgонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд. Навгонии илмии таҳқиқоти рисолаи диссертатсионӣ дар истифодаи ҳамаҷонибаи равишҳои илмӣ-таҳқиқотӣ ба омӯзиши нақши иттиҳодияҳо ва ташкилотҳои хонандагону донишҷӯён дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар замони муосир ва шароити тавсеаи фаъолияти ин наvъ ташкилотҳои ҷамъиятӣ ва ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ, ки имкон ва қобилияти иштирок дар татбиқи сиёсати давлатии ҳамоҳангро доранд, ифода меёбад. Дар асоси таҳлили адабиёти илмӣ, маълумотҳо ва амалияи ҷамъиятию

нақши ниҳодҳо ва иттиҳодияҳои хонандагону донишҷуён дар татбиқи сиёсати давлатии ҷавонон муайян карда шудааст.

Муаллифи таҳқиқоти илмии диссертатсионӣ талош бар он кардааст, ки наwgониҳои илмии таҳқиқотиро дар асоси вазифаҳои мушаххаси гузошташуда дар қори илмиаш баррасӣ намуда, пешниҳод намояд. Навgониҳои диссертатсияро дар мавриди таҳлил қарор гирифтани масъалаҳои муҳими назариявӣ-методологӣ иттиҳодияҳои ҷамъиятии ҷавонон, ошкорнамоии консептуалии категорияҳои «иттиҳодияи ҷамъиятӣ», «иттиҳодияи ҷамъиятии ҷавонон», «созмони хонандагон» ва «созмони ҷавонон», муайян ва ошкор гардидани заминаҳои сиёсӣ ҳуқуқии ташаккул ва инкишофи иттиҳодияҳои ҷамъиятии ҷавонон, алоқамандии заминаҳои сиёсӣ ҳуқуқии байналхалқӣ ва миллии ташаккул ва инкишофи иттиҳодияҳои ҷавонон, таҳлил ва баҳогузорӣ кардани вазъият ва дурнамои фаъолияти иттиҳодияҳои ҷамъиятии хонандагон ва донишҷуён дар раванди татбиқи сиёсати давлатии ҷавонон мушоҳида намудан мумкин аст.

Нуқтаҳои асосие, ки барои ҳимоя пешниҳод гардидаанд, пурра ва ба таври мантиқӣ моҳият, мундариҷа, мақсад ва вазифаҳо, наwgонии илмии таҳқиқоти диссертатсионӣ мувофиқат менамоянд, ки ин ҳолат далели равшани мавҷудияти таҳлилҳои амиқ, хулосаҳо ва масъалагузориҳои дурусти мантиқӣ ва хулосаҳои илмии асоснок дар раванди таҳия ва ба таври пурра омода намудани рисолаи диссертатсионии дараҷаи илмӣ ба шумор меравад.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда. Дар муқаддимаи қори диссертатсионӣ муаллиф мубрамияти мавзӯи таҳқиқотро ба таври фаҳмо ва илман асосноккардашуда нишон додааст. Муаллифи диссертатсия кӯшиш ба харҷ додааст, ки нақш ва мақоми иттиҳодияҳои хонандагон ва донишҷуёнро ҳамчун ниҳодҳои ҷавон дар татбиқи сиёсати давлатии ҷавонон, таъмини рушди уствори давлати ҷавони Тоҷикистон, таъмини самаранокии рушди ҷомеаи

демократӣ ва давлати демократӣ, таҳкими заминаҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ошкор ва нишон диҳад. Эътимоднокии ҳулосаҳо ва натиҷаҳои бадастомада дар таҳқиқоти диссертатсионӣ аз тариқи истифодаи васеи манбаъҳои илмӣ муътамад, таҳлили амиқи адабиёти мавҷуда, таҳқиқи муқоисавӣ таҷрибаи амалии сиёсӣ ва қорбурди усулҳои таҳлилий-назариявӣ таъмин гардидааст. Методологияи таҳқиқот ба табиати масъалаи мавриди омӯзиш мутобиқ буда, ба равишҳои муосири таҳлили сиёсӣ, таҳлили мазмунӣ, таҳлили таркиботи ниҳодии ҷомеаи шаҳрвандӣ ва баррасии муқоисавӣ падидаҳои сиёсӣ иҷтимоӣ таъя мекунад.

Заминаҳои назариявӣ ва концептуалии таҳқиқот дар заминаи андешаҳои олимони шинохтаи соҳа, инчунин мактабҳои илмӣ миллию хориҷӣ мурағаб гардида, дар онҳо хусусиятҳои сиёсӣ, ташкилӣ, ҷамъиятӣ, баррасӣ ва тавсиф гардидаанд. Ҳамчунин, ҳулосаҳо ва пешниҳодҳои таҳқиқот дар асоси таҳлили муфасссали маълумоти оморӣ, санадҳои расмӣ давлатӣ, стратегияҳо ва барномаҳои миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти ҷавонон ва нақши ҷавонон дар бунёди давлати демократӣ, ҳуқуқбунёд ва муосиру тавоноии Тоҷикистон асоснок карда шудаанд.

Натиҷаҳои пажӯҳиш дар иртиботи зич бо мазмуну мундариҷаи ихтисоси илмӣ интихобшуда қарор дошта, ба талаботи равишҳои илмӣ таҳқиқот ҷавобгӯ буда, дорои асосҳои мустаҳками далелӣ ва мантиқӣ мебошанд. Ҳулосаҳои асосии таҳқиқот аз рӯи стратегияҳои сиёсӣ дар самти сиёсати давлатии ҷавонон, тасмимҳои расмӣ мақомоти давлатӣ, суҳанрониҳо ва паёмҳои Пешвои миллат пешниҳод гардидаанд.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия. Диссертатсияи Раҷабализода Самандар Раҷабали дар мавзӯи «Нақши иттиҳодияҳои хонандагон ва донишҷӯён дар раванди татбиқи сиёсати ҷавонон: ҳолат ва дурнамо» аз се боб ва шаш зербоб, ҳулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот, рӯйхати адабиёт ва интишорот аз рӯи мавзӯи диссертатсия таркиб ёфтааст.

Дар муқаддима аҳаммияти мавзуи таҳқиқ асоснок шуда, ҳадафу вазифаҳо, объекту предмети таҳқиқ, наwgониҳои илмӣ, аҳаммияти амалии натиҷаҳои бадастовардашуда ба таври дақиқ ишора карда шудааст.

Боби якуми таҳқиқоти диссертатсионӣ, ки таҳти унвони «Заминаҳои назариявӣ ва сиёсиву ҳуқуқии ташаккули иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ» таҳия гардидааст, ду масъалаи асосии фундаменталӣ ва назариявиро фаро гирифта, мазмунан ба баррасии ҷанбаҳои назариявӣ, методологӣ, сиёсӣ ва ҳуқуқии ташаккул ва рушди иттиҳодияҳои ҷамъиятии ҷавонон, бахусус ҳонандагону донишҷӯён, дар раванди ташаккули ҷомеаи шаҳрвандии муосир равона шудааст. Дар зербоби якуми он бо унвони «Асосҳои назариявӣ ва методологии фаъолияти иттиҳодияҳои ҷамъиятии ҳонандагон ва донишҷӯён» заминаҳои назариявӣ, методологӣ ва концептуалии ташаккули ҷунин иттиҳодияҳо мавриди таҳлили илмӣ қарор гирифта, ҷунин натиҷагирӣ мешавад, ки иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ҳамчун муҳити муҳимми ташкили имкониятҳои иштироки сиёсӣ ва иҷтимоии ҷавонон дар шаклҳои гуногун, ҳаракатҳои ҷамъиятӣ, созмонҳои иҷтимоӣ ва ҳизбҳои сиёсӣ зоҳир гардида, на танҳо майдони фаъолнокии шаҳрвандон, балки механизми таъсиргузори ба низоми қабули қарорҳои давлатӣ ва рушди низоми демократиро фароҳам меорад. Дар зербоби дуюм бо унвони «Асосҳои сиёсиву ҳуқуқии ташаккули иттиҳодияҳои ҷамъиятии ҷавонон» ба таҳлили ҷанбаҳои ҳуқуқӣ ва сиёсӣ равона шудааст, ки рушди институти иттиҳодияҳои ҷамъиятии ҷавононро ҳамчун унсuri муҳими ҷомеаи шаҳрвандӣ таъмин менамоянд, зеро заминаҳои ҳуқуқӣ ва сиёсӣ, ки ҳам ба низоми сиёсии дохилии давлат ва ҳам ба меъёрҳои ҳуқуқӣ таъяс доранд, ҳамчун омилҳои калидии муайянкунандаи мақоми ҳуқуқӣ, доираи фаъолият, равобити дохилӣ ва хориҷии ин ниҳодҳо, инчунин таъсири онҳо ба муҳити иҷтимоӣ ва сиёсӣ хизмат мекунанд, дар ҳоле ки ташаккул ва фаъолгардони ҷунин иттиҳодияҳо бе муҳити ҳуқуқии мусоид ва

дастгирии институтсионалии давлат имконнопазир буда, механизми кафолатноки иштироки фаъоли ҷавонон дар ҳаёти сиёсӣ ва иҷтимоӣ, василаи баланд бардоштани сатҳи масъулияти шаҳрвандӣ ва заминаи муҳимми ташаккули низоми мутавозини ҳамкории миёни давлат ва ҷомеа маҳсуб мешавад, ки дар шароити рушди демократия, таҳкими ҷомеаи шаҳрвандӣ ва афзоиши нақши ҷавонон дар қабули қарорҳои муҳими сиёсӣ ва иқтисодӣ аҳамияти ҳалкунанда касб менамояд.

Боби дуюми таҳқиқоти диссертатсионӣ, ки таҳти унвони «Асосҳои рушди фаъолияти иттиҳодияҳои хонандагон ва донишҷӯён дар раванди татбиқи сиёсати ҷавонон» таҳия гардидааст, аз ду зербоби таҳлилий иборат буда, мақсад аз он омӯзиши ҳамаҷонибаи равандҳои ташаккул, густариш ва мукамалгардонии фаъолияти иттиҳодияҳои ҷавонон, бахусус хонандагону донишҷӯён, дар доираи татбиқи сиёсати давлатии ҷавонон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад, ки дар заминаи дигаргуниҳои куллии сиёсӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва хусусан бӯҳрони худшиносии миллӣ аҳамияти рӯзафзун касб менамояд. Дар зербоби якум, ки бо унвони «Иттиҳодияҳои хонандагон ва донишҷӯён: самтҳои асосии фаъолияти онҳо» пешниҳод шудааст, самтгирии фаъолияти чунин иттиҳодияҳо дар заминаи манфиатҳо, талабот, эҳтиёҷот ва ҳадафҳои иҷтимоиву маънавии ҷавонон ба таври мушаххас таҳлил гардида, таъкид мешавад, ки гуногунсамтии фаъолият аз ташаббусҳои ихтироъкориву эҷодӣ то лоиҳаҳои иҷтимоиву фарҳангӣ ва ҳимояи ҳуқуқи ҷавонон метавонад ба баланд бардоштани сатҳи ҳамгироии ҷавонон дар ҳаёти ҷамъиятӣ ва сиёсӣ мусоидат намояд, зеро таҷрибаи солҳои баъди истиқлол нишон медиҳад, ки таъсиси чунин иттиҳодияҳо чун Иттифоқи ҷавонон, Ҷомеаи ҳуқуқшиносони ҷавон, марказҳои илмӣ муҳити муассиреро барои таъмини рушди шахсияти фаъоли иҷтимоӣ ва худшиносии миллӣ ба вучуд овардааст. Дар зербоби дуюм бо унвони «Самтҳои асосии амалӣ гардидани сиёсати ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон» масъалаи муносибати стратегии давлат дар

самти рушди сиёсати ҷавонон мавриди баррасӣ қарор гирифта, махсус зикр мешавад, ки дар партави дигаргуниҳои муосири иҷтимоӣ сиёсӣ ва тақмилдиҳии низоми қонунгузорӣ, қонунҳо «Дар бораи ҷавонон ва сиёсати давлатии ҷавонон», «Дар бораи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш», инчунин санадҳои муҳимми барномавӣ, аз қабили «Стратегияи сиёсати давлатии ҷавонон то соли 2030» ва «Консепсияи миллии сиёсати давлатии ҷавонон» ба ҳайси заминаҳои асосии ҳуқуқӣ ва идеологӣ барои таҳкими иштироки ғайридавлатии ҷавонон дар тамоми ҷабҳаҳои ҳаёти ҷомеа, таъмини адолати иҷтимоӣ, болоравии сатҳи ҳудуди миллии ва рушди устувори шахсияти ҷавон хизмат намуда, заминаи фарогиреро барои таъсиси механизми ҳамкории пайваста ва судманди миёни ниҳодҳои давлатӣ ва институтҳои шаҳрвандӣ фароҳам месозанд, ки дар ин раванд иттиҳодияҳои хонандагону донишҷӯён ҳамчун зинаи калидии амаликунии сиёсати давлатии ҷавонон баромад намуда, бо ташаббусҳои созида, қарор ба афкори ҷавонон ва шомил намудани онҳо ба раванди қабули қарорҳо, метавонанд нақши ҳалкунанда дар таҳкими суботи сиёсӣ, амнияти фарҳангӣ ва пешрафти миллии иҷро намоянд, зеро танзими ҳуқуқи соҳаи сиёсати ҷавонон, баробари таъмини қарорҳои ҳуқуқӣ, инчунин ҳамчун платформаи мусоиди ташаккули ҷомеаи нави миллии, рушди иқтисоди инсонӣ ва таҳкими пояҳои давлатдорӣ демократӣ баромад мекунад, ки барои ояндаи стратегӣ ва суботи пойдевори Ҷумҳурии Тоҷикистон дорои аҳамияти сарнавиштсоз мебошад.

Боби сеюми таҳқиқоти диссертатсионӣ, ки ба таҳлили нақши иттиҳодияҳои хонандагону донишҷӯён дар амалисозии сиёсати давлатии ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон бахшида шудааст, иборат аз ду зербоб буда, дар он масъалаҳои марбут ба шаклҳо, василаҳо ва самтҳои иштироки ғайридавлатии ҷавонон дар ҳаёти сиёсӣ ва иҷтимоӣ тавассути ғайридавлатии созиҳои ҷавонон мавриди баррасии амиқ қарор гирифтаанд. Дар зербоби якум, ки таҳти унвони «Нақш ва усулҳои иштироки иттиҳодияҳои хонандагону донишҷӯён дар амалишавии

сиёсати ҷавонон» таҳия гардидааст, сахми муассир ва мақоми назарраси чунин иттиҳодияҳо дар баланд бардоштани ҳисси масъулияти шаҳрвандӣ, худшиносии миллӣ, афкори сиёсии муосир ва иштироки босамари ҷавонон дар равандҳои таҳаввулоти ҷомеаи шаҳрвандии Тоҷикистон мавриди таҳлил қарор гирифта, таъкид мегардад, ки дар шароити муосир ва мураккаб гардидани равандҳои иҷтимоиву сиёсӣ, таҳкими нақши ҷавонон дар ҳаёти давлатӣ ҳамчун яке аз самтҳои калидии сиёсати стратегӣ шинохта шудааст ва дар ин замина, иттиҳодияҳои хонандагону донишҷӯён на танҳо ҳамчун ниҳодҳои худидоракунии ихтиёрӣ ва муҳити рушди маънавию иҷтимоии ҷавонон, балки ҳамчун платформаҳои муассири иртиботии байни давлат ва насли наврас, воситаи татбиқи идеалҳои демократӣ ва низоми оmodасозии кадрҳои ояндаи ҷомеаи шаҳрвандӣ баромад менамоянд, ки тавассути таҳия ва татбиқи лоиҳаҳои тарбиявӣ, маърифатӣ, ихтироъкорӣ ва иҷтимоӣ, инчунин баргузорсозии чорабиниҳои фарҳангиву варзишӣ ва сиёсиву иқтисодӣ насли ҷавонро ба ташаббус ва андешаронӣ дар бораи масоили мубрами иҷтимоӣ ҷалб намуда, онҳоро ба аъзои ҷамоли равандҳои иҷтимоиву сиёсӣ табдил медиханд. Дар зербоби дуюм таҳти унвони «Ҷамолнокии иттиҳодияҳои ҷамъиятии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар амалишавии сиёсати ҷавонон: вазъият ва дурнамо» бар асоси таҳлилҳои муқоисавӣ ва арзёбии заминаҳои ҳуқуқию институтсионалии ҷамолияти созмонҳои ҷамъиятии ҷавонон масъалаҳои марбут ба таҳкими низоми идоракунии ин созмонҳо, ҳамкории онҳо бо мақомоти давлатӣ, мутобиқсозии ҷамолияти онҳо бо талаботи замон ва дурнамои рушди онҳо ба таври мушаххас баррасӣ мегардад, ки тибқи он дар фазои сиёсию иҷтимоии Ҷумҳурии Тоҷикистон иттиҳодияҳои ҷавонон ба ҳайси унсурҳои ҷамоли сиёсати давлатии ҷавонон дар ташаккули арзишҳои миллӣ, боло бурдани сатҳи худшиносии сиёсӣ, рушди фарҳанги ҳуқуқӣ ва иштирок дар равандҳои қабули қарорҳо нақши муҳимро иҷро намуда, зимни амалӣ сохтани тадбирҳои ислохотии давлат дар самти танзими

равобити иҷтимоиву фарҳангӣ ва тақвияти пояҳои демократӣ ҳамчун нерӯи пешбаранда баромад менамоянд ва ҳамин усули ҳамгироии иҷтимоӣ заминаро барои такмили сиёсати ҷавонон дар сатҳи институтсионалӣ, болоравии сифати ҳамкории мутақобилаи созмонҳои ҷамъиятӣ бо давлат, рушди инфрасохтори ҷавонон ва фароҳам овардани фазои мусоиди иҷтимоӣ барои ташаккули шахсияти ғаёли шаҳрвандӣ ба вуҷуд меорад. Дар партави чунин таҳаввулот яке аз қадамҳои муҳим ва таърихӣ дар самти ислоҳоти ҳуқуқии сиёсати ҷавонон қабули таҳрири нави Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҷавонон ва сиёсати давлатии ҷавонон» дар соли 2021 мебошад, ки дар он равишҳои муосир ва илмӣ асосёфтаи ташкили муносибатҳои ҳуқуқӣ, ҳифзи манфиатҳои ҷавонон, ташаккули сиёсатҳои фарогир ва мутобиқсозии механизмҳои амалисозии сиёсати давлатии ҷавонон ба талаботи замони рақобатноки асри XXI дарҷ гардида, инъикосгари иродаи сиёсии давлат дар самти дастгирии фарогир ва институтсионалии насли ҷавон ҳамчун захираи стратегии давлат ва омили рушди устувори иҷтимоӣ арзёбӣ мегардад.

Муаллифи диссертатсия бо истифодаи мақсаднок ва мантиқии сарчашмаҳои муътамади илмӣ, адабиёти марбута ва маводи таҳлилӣ ба таври амиқ масъалаҳои муҳимми марбут ба ғаёлияти иттиҳодияҳои ҷавонро мавриди омӯзиши ҳамаҷониба қарор дода, дар асоси таҳлил ва таҳияи иттилооти бадастомада, ба хулосаҳо ва натиҷаҳои илмӣ асоснок ва қобили эътибор расидааст. Диссертатсия бо баёни равону мантиқии афкор, пайдарпайии фикрҳо, тарзи ба ҳам пайвастании мулоҳизаҳои таҳлилӣ ва хулосаҳои бо далел асосёфта фарқ мекунад, ки ин шаҳодати равиши таҳқиқотии дақиқ ва риояи меъёрҳои академии таҳияи қорҳои илмӣ мебошад, зеро ҳамаи мавод ва далелҳо дар ин таҳқиқот на танҳо ба таври возеҳ таҳлил шудаанд, балки дар асоси онҳо тафсири илмӣ пешниҳод гардида, бо дарназардошти талаботи замонавии таҳқиқоти илмӣ сиёсӣ барои ба даст овардани натиҷаҳои илман муътамад ва арзишманд истифода шудаанд.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ ва натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо. Диссертатсияи мазкур аҳамияти илмию амалӣ дошта, натиҷаҳои дар ҷараёни таҳқиқот бадастомада метавонанд ҳамчун заминаи муътамад барои рушди минбаъдаи таҳқиқоти илмӣ дар соҳаи илмҳои сиёсӣ, бахусус дар мавриди таҳкими нақш ва иштироки иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, созмонҳои иҷтимоӣ, ниҳодҳои алоҳидаи ҷомеаи шаҳрвандӣ, махсусан иттиҳодияҳои ҷавонон дар раванди рушди ҷамъиятӣ, баланд бардоштани самаранокии низоми идоракунии давлатӣ, тақмили сиёсати давлатии ҷавонон ва таҳкими асосҳои устувори ҷомеаи шаҳрвандии Тоҷикистон истифода гарданд. Аҳамияти амалии тадқиқот, пеш аз ҳама, дар он ифода меёбад, ки ҳулосаҳо, пешниҳодҳо ва тавсияҳои илмӣ дар рисола таҳиягардида метавонанд дар амалияи таҳияи барномаҳои давлатӣ ва стратегияи миллии сиёсати ҷавонон, инчунин дар самти таҳкими инфрасохтори иҷтимоиву сиёсӣ, ҷалби ҷавонон ба ҳаёти фаъоли ҷамъиятӣ, пешгирии хатарҳои идеологӣ, аз ҷумла мубориза бо равияҳои ифротгароёна ва экстремизми сиёсӣ, таъсиси шароити мусоид барои иштироки ҷавонон дар равандҳои демократӣ, афзоиши иқтидори шаҳрвандии насли ҷавон ва баланд бардоштани нақши иттиҳодияҳои ҷавонон ҳамчун неруи муҳаррики низоми сиёсӣ ва иҷтимоии кишвар, дар сатҳи муассисаҳои таълимӣ, мақомоти давлатӣ ва созмонҳои ҷамъиятии дахлдор мавриди истифода ва татбиқ қарор гиранд.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ. Нашри натиҷаҳои кори диссертатсионии доктарабӣ дараҷаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшаванда ба талаботи банди 35 – и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 (бо тағйири иловаҳо ба қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, №295) тасдиқ гардидааст, мувофиқат менамояд. Мақолаҳои илмӣ нашрнамудаи доктараб мазмунӣ кори диссертатсионӣ онро ифода менамояд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи комиссия. Диссертатсия ва автореферати он мутобиқ ба талаботи Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия ва автореферати диссертатсия, ки бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31-уми март соли 2022, №3 тасдиқ шудааст омода карда шудааст. Диссертатсия аз сарсаҳифа, мундариҷа, номгӯи ихтисораҳо, муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, се боб, шаш

зербоб, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот, рӯйхати адабиёт, феҳристи интишороти довталаб иборат аст.

Автореферат мундариҷаи асосии диссертатсияро инъикос намуда, ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад.

Бо вучуди баҳои мусбате, ки дар тақриз баён гардид, дар диссертатсияи мазкур баъзе камбудихо, ҳолатҳои баҳсталаб, ғалатҳои имлоӣ ва китобатӣ қой доранд, ки дар байни онҳо ҳолатҳои зеринро метавон ҷудо намуд:

1. Муаллифи диссертатсия асосан таъкид менамояд, ки ашқоли мухталифи иттиҳодияҳои ҷавонон дар умум шакли паҳнгардида ва қисмати муҳимми равандҳои демократӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ ба шумор мераванд, аммо махсусиятҳои раванди ташаккул ва инкишоф, нақши амалии онҳоро дар татбиқи сиёсати ҷавонони Тоҷикистон ба таври мушаххас нишон надодааст.
2. Нақши иттиҳодияҳои ҷавонон дар ташаккули фарҳанги шаҳрвандӣ ва ватанпарастӣ, омӯхтани таъсири иттиҳодияҳо ба баланд бардоштани худшиносии миллӣ, тарбияи ватанпарастӣ ва эҷодиёти иҷтимоӣ дар байни ҷавонон дар диссертатсия ба таври мукамал инъикос наёфтааст.
3. Муҳаққиқ ҷанбаҳои амалии фаъолияти иттиҳодияҳои ҷавононро дуруст мавриди баррасӣ қарор додааст, аммо таҳлили таъсири иттиҳодияҳои ҷавонон ба рушди соҳибхтисосӣ, таҳсилот ва омодагии корӣ, омӯзиш ва арзёбии нақши иттиҳодияҳои ҷавонон дар таълими касбӣ ва рушди истеъдодҳои онҳо нисбатан норавшан мондааст.
4. Намунаҳои таҷрибавии хориҷӣ ва ватанӣ: таҳлил ва баррасии мувофиқат ва фарқиятҳои татбиқи механизмҳои сиёсати ҷавонон ва фаъолияти иттиҳодияҳои ҷамъиятии онҳо дар бобати рушди ҷомеаи шаҳрвандӣ арзиши илмӣ диссертатсияро ба таври қобили мулоҳиза боло мебурд, ки каме аз мадди назар дур мондааст.

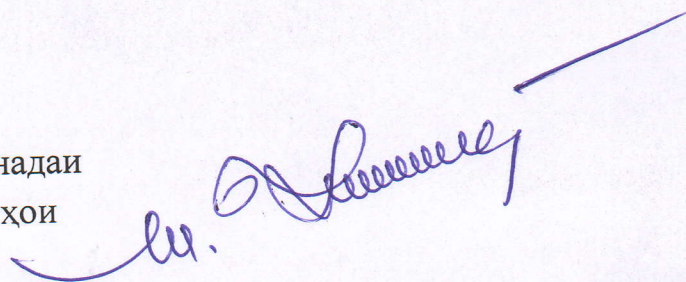
Камбудихои қойдошта хусусияти тавсиявӣ дошта, мазмун ва арзиши илмӣ диссертатсияро коҳиш намедиханд.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи Раҷабализода Самандар Раҷабали дар мавзӯи «Нақши иттиҳодияҳои хонандагон ва донишҷӯён дар раванди татбиқи

сиёсати ҷавонон: ҳолат ва дурнамо», барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ аз ҷониби доктараи дараҷаи илмӣ ба таври мустақилона анҷомёфта ба ҳисоб меравад. Диссертатсия ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06. 2021, №267 (бо тағйиру иловаҳо ба қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06. 2023, №295) тасдиқ шудааст ҷавобгӯ буда, муаллифи он Раҷабализода Самандар Раҷабалӣ сазовори дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ мебошад.

Муқарризи расмӣ:

Сарҳодими илмӣ шӯбаи ШМА ва Канадаи
Институти омӯзиши масъалаҳои давлатҳои
Осиё ва Аврупои АМИТ,
доктори илмҳои сиёсӣ

Каримов Шамсиддин Турсунматович

Имзои **Каримов Ш.Т.**-ро тасдиқ менамоям:
Нозири шӯбаи кадрҳои Институти
омӯзиши масъалаҳои давлатҳои
Осиё ва Аврупои АМИТ

02.08.2025

Суроғи муқарриз:

734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш.Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 33
Тел.: +(992) 935701780
E-mail: shamskarimov14@gmail.com

Бекова О.